

Nr 67.

Av herr **Ericsson** i Sörsjön **m. fl.**, *angående åtgärder för höjning av skogsarbetarnas levnadsstandard.*

En förbättring av skogsarbetarnas levnadsstandard är utan tvivel en av vår tids angelägnaste sociala uppgifter och vilken med hänsyn härtill borde kunna påräkna det största intresse från statsmakternas sida. På grund av omöjligheten att kunna skaffa sig tillräckliga arbetsinkomster, pressas skogsarbetarnas levnadsstandard ned till en i förhållande till flertalet andra samhällsgrupper ytterligt låg nivå. För medlemmar tillhörande andra grupper ter det sig närmast som en hopplös uppgift att kunna klara sig på en skogsarbetares årsinkomst. Det är naturligtvis heller icke att undra på om man betänker, att flertalet skogsarbetare trots förbättrade konjunkturer icke lyckas komma upp till en beskattningsbar inkomst av 1,000:— kronor. För att belysa detta skall här anföras en del siffror, återgivna ur taxeringslängderna från några skogskommuner i Hälsingland, Gästrikland och Dalarna. Sålunda finner man, att i Hamrånge socken fanns i taxeringslängden för år 1935 upptagna 122 skattepliktiga skogsarbetare, av vilka 71 hade inkomst understigande 1,000:— kronor. I Ockelbo socken av samma län skattade år 1935 746 skogsarbetare och av dessa hade 508 lägre inkomst än 1,000:— kronor. I Loos socken i Hälsingland skattade samma år 760 skogsarbetare och inte mindre än 340 av dessa hade inkomst understigande 800:— kronor. Taxeringslängderna för år 1936 angående socknarna Transtrand, Lima, Särna och Idre i Kopparbergs län utvisa, att i Transtrand hade av 311 skogsarbetare 179 under 1,000:— kronors inkomst medan 132 överskridit denna inkomstnivå, i Lima var antalet 237 med lägre och 175 med högre inkomst än 1,000:— kronor, i Särna 117 respektive 192, samt i Idre 86 respektive 172. Beträffande Särna och Idre torde böra anmärkas, att dessa äro att betrakta som dyrorter, ävensom att en i förhållande till arbetarantalet rikligare tillgång på arbete än andra socknar inom nämnda län gör det lättare att betinga sig något högre pris för arbetet. Förmodligen skulle vid undersökning kunna påvisas, att flertalet skogsarbetare i övriga skogskommuner i landet åtnjutit lägre inkomster än de i det föregående nämnda. I alla händelser är det uppenbart, att även under goda konjunkturförhållanden äro skogsarbetarnas inkomster ytterst blygsamma. Vi måste komma ihåg att skogsarbetet är ett säsongarbete, som räcker högst 4—5 månader om året, och dessemellan är det att vara på utkik efter andra förekommande tillfälliga arbeten, vilket eventuellt ger någon veckas sysselsättning än här och än där. Sålunda kan en skogsarbetare knappast aldrig räkna med att inneha arbetsställning hela året, utan är nödsakad finna sig i längre eller kortare perioder utan arbetsställ-

ning och detta även när s. k. normala tider äro rådande. Om det vore så, att en god dagsförtjänst kunde utvinnas under de tider av året då arbetsanställning innehas, skulle givetvis någon månads arbetslöshet kunna genomlidras utan anlitande av fattigvården, men då som bekant dagsförtjänsten för skogsarbete är lägre än för något annat förekommande arbete, undantagandes möjligen den vid jordbruket lejda arbetskraften, så blir arbetslöshetsperioderna för skogsarbetarna ingenting annat än tillstånd av svält och umbäranden. Det torde icke möta oövervinnerliga svårigheter för vem som helst att förstå detta, om man erhåller kännedom om, att enligt statistisk årsbok utgjorde exempelvis huggarnas medelförtjänst under vintersäsongen 1935—1936 kronor 5:31 per dag. Därav följer att det behövs arbete i hela 8 månader för att intjäna cirka 1,000:— kronor och arbete under hela året för en inkomst av cirka 1,500:— kronor.

För skogsarbetarna såsom grupp räknade synes det möta nära nog oöverstigliga svårigheter att ernå en skälig betalning för det hårda och slitsamma arbetet i skogarna. Medan andra grupper inom samhället sammanslutit sig i starka organisationer, äro flertalet av skogsarbetarna ännu oorganiserade. Därtill bidrager det förhållandet, att de i skogarna arbetande icke känt eller känna samhörigheten med varandra på samma sätt som vad fallet är inom andra grupper. De utgöra en blandning av olika element, där åtminstone hittills såväl politiska som ekonomiska intressebetsättningar gjort sig starkt gällande och verkat hindrande för en nödvändig sammanslutning. Naturligtvis spelar också den i regel bristande tillgången på arbete en betydande roll. Arbetstillfället blir för många av avgörande betydelse. Spörsmålet om bättre betalning för arbetet får oftast träda i bakgrunden. Den hos flertalet människor inneboende självbevarelsedriften kommer härigenom ibland att ta sig ett för utomstående egendomligt uttryck, men för den det närmast gäller anses den ha givits en naturlig och förklarlig utlösning. Det gäller nämligen för många att hålla sig utanför fattigvården. Även för medborgare med små inkomster är fattigvård en styggelse. Ett arbetstillfälle — om än underbetalt — innebär alltid en frihet och ett framflyttande av tidpunkten för inträffande av något man gärna vill undvika. Att man härigenom medverkar till pressande av priserna neråt är en annan sak.

Skogsbygdernas befolkning har visserligen under senare tid gjort vissa ansatser i syfte att ernå bättre förhållanden. Härvidlag hänvisas bl. a. till den under föregående vinter inledda aktionen mot skogsarbetsgivarna, vilken ledde till uppgörelsen förliden november månad. På vissa ställen har man kunnat framflytta positionerna en smula, men uppenbart är, att fattigvårdsstyrelserna i skogskommunerna fortfarande komma att betungas med mycket arbete. Huru lång tid det ytterligare kommer att förflyta innan skogsarbetarna äro så starkt organiserade, att de organisatoriskt behärska arbetsplatserna i skogarna är svårt att nu uttala någon mening om, men ett synes vara tämligen säkert nämligen, att om skogsarbetarna skola vänta till dess

för att ernå en förbättring av levnadsstandarden, så te sig utsikterna för dessa minst sagt hopplösa för en lång och obestämd tid framåt. Att skogsarbetsgivarna godvilligt vilja var med om eftergifter, innebärande höjning av levnadsstandarden, är uteslutet. De värdera givetvis arbetarna efter måttet av deras organisatoriska styrka. Men i samband härmed torde även böra ställas den frågan, huruvida det ens vid tillräcklig organisatorisk styrka är möjligt att genomdriva sådan inkomsthöjning, att därmed levnadsförhållandena i vidare mån kan påverkas. En omständighet som gör, att man inte så utan vidare är alldeles benäget att svara på frågan är detta, att trävirket utgör en av vårt lands största exportvaror, för vilket måste sökas avsättning i hård konkurrens med en del andra träexporterande länder, där skogsarbetarna lära avlönas ännu sämre än i vårt eget land.

Med tanke på det osäkra härutinnan och den trängande nödvändigheten av en högre inkomstställning för den hårt pressade skogsarbetarbefolkningen, synes det föreligga anledning att redan nu göra klart för sig, att denna grupps försörjningsfråga icke kan lösas på ett ordentligt sätt utan statsmakternas medverkan, genom åtgärder ägnade att främja en utveckling medförande bättre ekonomiska förhållanden för de medborgare i vårt land varom här är fråga. Några principiella betänkligheter torde väl knappast kunna anföras emot ingripanden av detta slag, särskilt med tanke på att statsmakterna exempelvis under de gångna krisåren omhändertagit en annan stor befolkningsgrupp inom landet, jordbrukarna, och genom prisreglerande åtgärder förhjälpit dessa till en högre inkomstnivå än vad genom fri prisbildning på jordbrukets produkter skulle varit möjligt. Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att just genom dessa från statsmakternas sida vidtagna åtgärderna, har skogsarbetarna åsamkats ökade utgifter i hushållena, varigenom den genom konjunkturförbättringen inträffade möjligheten till en smula ökad köpkraft väsentligen förhindrats. Detta anföres icke i syfte att klandra vad som i förenämnda hänseende åtgjorts, utan endast för konstaterande av fakta.

Höjande av köpkraften för den stora gruppen av skogsarbetare i vårt land måste vara ur samhällets egen synpunkt synnerligen angeläget och eftersträfvansvärt. Om det exempelvis lyckades höja skogsarbetarnas inkomster med 200:— kronor per man och år, skulle härigenom omsättningen ökas med bortåt 25 miljoner kronor årligen. Den väsentligaste delen av en sådan inkomstökning komme givetvis att användas för inköp av livsmedel, ävensom kläder och andra nödvändighetsvaror, enär skogsarbetarna med nuvarande inkomster icke kunna tillfredsställa föreliggande behov, utan måste inskränka sina inköp till det yttersta. Om så kunde ske, skulle landets produktion, inte minst av livsmedel, kunna utnyttjas bättre än hittills. Att en sådan utveckling skulle medföra en välgörande inverkan på samhället som sådant, torde icke kunna bestridas.

Med avseende å de åtgärder, som från statsmakternas sida lämpligen kunna tillgripas för vinnande av de syftemål varom här är fråga, skola underteck-

nade hänvisa till en del sådana, vilka enligt vårt förmenande skulle vara ägnade åstadkomma en viss ekonomisk utjämning till förmån för de socialt och ekonomiskt vanlottade skogsarbetarna.

I vårt lands vidsträckta skogsbygdsområde, från Värmland i söder till finska gränsen i norr, finnes omfattande arealer försumpade marker, vilka äro i stort behov av torrläggning. Å de många kronoparkerna inom dessa områden skulle omfattande torrlägningsarbeten vid behov kunna anordnas under sommarmånaderna, härigenom beredande arbetsanställning åt skogsarbetare då inga andra förtjänstarbeten stode till buds. Ett stort antal skogsarbetare kunde sålunda beredas ökad arbetsinkomst under flera tiotal år framåt. Visserligen låter domänverket årligen utföra torrlägningsarbeten å kronans domäner, men dock i så starkt begränsad omfattning, att i förhållande till de möjligheter som finnas det närmast kan liknas vid en droppe i havet. Torrläggning av myr- och försumpade skogsmarker medför kanske icke någon stor förräntning av det däri investerade kapitalet och särskilt då evad det gäller områden med mindre goda skogsbiologiska förhållanden. Men å andra sidan torde heller icke kunna påvisas, att torrläggning även å marker med svag markbonitet och lång omloppstid är skadlig, utan tvärtom till nytta. Förutom detta att sådana torranlägningsarbeten alltid är av värde ur skogsvårdssynpunkt, visar den gjorda erfarenheten, att efter torrläggning av sankmarkerna inom ett område inträffar en förbättring i klimatiskt hänseende på så vis, att frostläntheten avtager. I övrigt torde väsentligt ökade åtgärder sammanhängande med skogsvård bliva nödvändiga, med hänsyn till den överavverkning av virke som nu befaras äga rum, inte minst inom vårt lands nordligaste delar och vid vilket förhållande det blir angeläget att ännu mera än hittills intensifiera skogsvården. För utförande av dylika ökade torrlägningsarbeten nödvändiggöres att medel upptagas å riksstaten, vilka ställas till domänverkets förfogande, som förfogar över personal för uppgörande av planer och kostnadsförslag och som på vanligt sätt bortsätter arbetet till priser motsvarande den öppna marknadens. Anlitande av arbetslöshetskommissionen är icke att rekommendera, på grund av den fördyring av arbetskostnaderna som härigenom skulle uppstå, utan att arbetarna förtjänade lika mycket.

Men även å enskildas skogar är behovet av ökade torrlägningsarbeten stort. En betydligt utökad sysselsättning skulle även å dessa skogsmarker kunna beredas skogsarbetarna under sommartiden. För vinnande av detta syftemål erfordras en höjning av nu utgående statsbidrag 40 % till cirka 2/3 av kostnadssumman. Om så sker, kommer givetvis många enskilda skogsägare i skogsbygderna att finna det angeläget igångsätta torrläggningar, härigenom beredande ökade arbetstillfällen åt skogsbygdernas befolkning. Det torde i detta sammanhang böra erinras, att redan fört under lång tid utgick statsbidrag med cirka 2/3 av kostnaden för torrläggning å enskildas skogar, sorterande under den s. k. lappmarkslagen. Sedan emellertid för några år tillbaka genom

riksdagens åtgörande sådan ändring vidtogs, att den för nämnda enskilda skogar gällande lagstiftningen upphörde att gälla, indrogs också det för torrläggning å dessa skogar utgående särskilda anslaget, med påföljd att skogsvårdsarbeten sedermera varit så gott som helt inställda. Med hänsyn till att det här gäller att anvisa utvägar till lösande av skogsbygdsbefolkningens försörjningsfråga, särskilt med tanke på skogsarbetarna och då den här föreslagna åtgärden torde medverka till en sådan lösning samt, med tanke på att ännu mera långt gående åtgärder av liknande innebörd tidigare av riksdagen beslutats, bör frågan om ökad bidragsprocent till skogsvård å enskildas skogar bli föremål för allvarligt övervägande.

För något år sedan genomfördes i riksdagen en arbetslöshetsförsäkring. Men tyvärr blev den antagna lagen så utformad, att försäkringen åtminstone för skogsarbetarnas vidkommande måste anses så gott som obefintlig. Det stadgas bl. a. att för kvalificering till understöd erfordras, att 52 veckoavgifter under 2 års tid måste erläggas och ensamt denna bestämmelse utesluter skogsarbetarna från möjligheten att bilda erkänd arbetslöshetskassa och sålunda komma i åtnjutande av den hjälp åt arbetslösa, för vilket syftemål väl försäkringen egentligen tillkommit. En arbetslöshetsförsäkrings främsta uppgift synes rimligen böra vara den, att i första hand bereda understöd åt befolkningsgrupper, vilka förutom att vara besvärade av stor säsongarbetslöshet, även då arbetsanställning innehas, icke kunna komma upp till en skälighets dagsförtjänst. Det kan icke vara riktigt att medborgare berövas rätt till understöd på grund av omöjligheten att skaffa sig tillräckligt lång arbetsanställning. Av denna anledning bör nu gällande lag om arbetslöshetsförsäkring omarbetas i syfte att göra densamma lämpad även för skogsarbetarna.

Emot den av statsmakterna förda arbetslöshetspolitiken måste också en bestämd erinran göras. Så snart den sista ekonomiska krisen började avtaga och särskilt evad det gäller den näring inom vilken skogsarbetarna sysselsättas, nämligen trävaruhanteringen, de inträffade förändringarna i konjunkturläget möjliggjorde återupptagande av skogsavverkningarna i ökad omfattning, avstängde arbetslöshetskommissionen skogsarbetarna från den statliga arbetslöshetshjälpen. Endast vid av kommissionen beviljad dispens kunna numera arbetare tillhörande ifrågavarande yrkesgrupp komma i betraktande för statlig arbetslöshetshjälp. Det måste med fog betraktas såsom hårt och obarmhärtigt, att en befolkningsgrupp, vars medlemmar till övervägande delen icke kunna komma upp till en årlig inkomst av 1,000:— kronor även under goda konjunkturer, skall först av alla utestängas från den statliga hjälpverksamheten. Arbetslöshetskommissionen hänvisar å sin sida till, att dess uppgift är icke att handhava hjälpverksamheten på ett sådant sätt att den verkar standardförbättrande. Följaktligen måste vid återgång till mera normala konjunkturförhållanden inom en viss näringsgren de inom densamma i regeln sysselsatta arbetarna avstängas från hjälp. Nu är emellertid att märka, att skogsarbetarna även under s. k. normala tider i regel

besväras av mer eller mindre omfattande säsongarbetslöshet. Vid sådant förhållande förefaller det skäligen meningslöst att så minutiöst som nu förekommer övervaka de fattiga människor det där gäller i akt och mening att förhindra s. k. onödig utsvällning av de statliga hjälpåtgärderna. Därest det är meningen att bibehålla vårt nuvarande arbetslöshetssystem med arbetslöshetskommissionen som handhavande organ, så bör den ändringen vidtagas i nu gällande direktiv, att kommissionen äger möjlighet medverka till en höjning av skogsarbetarnas inkomster genom en rikligare tilldelning av arbete, liksom även en friare möjlighet för skogskommunerna till erhållande av statsbidrag till statskommunala reservarbeten. En kommun, som själv anser att de rådande förhållandena motivera anordnande av ett visst arbete inom kommunen och är i besittning av både vilja och förmåga att bestrida hälften av kostnaden för samma, bör sålunda ej nekas statsbidrag för resterande kostnadsbelopp.

Ett betydande antal skogsarbetare äro innehavare av egnahemslån. Men på grund av otillräckliga arbetsinkomster föreligger det oerhörda svårigheter för dessa att fullgöra de årliga amorteringarna. Många gånger söker egnahemslåntagaren för fullgörande av inbetalning skaffa sig ett tillfälligt lån av en kamrat eller granne. Då egendomslåntagaren sedermera icke äger möjlighet återbetala det tillfälliga lånet, få sålunda i sådana fall även enskilda ekonomiskt bidraga till understöd av egnahemsverksamheten, ehuru deras ekonomiska förhållanden icke medgiver understöd av detta slag. Med hänsyn till den brydsamma belägenhet många av egnahemslåntagarna befinna sig i, är en kraftig sänkning av räntesatsen för egnahemslån nödvändig. Om egnahemslåneverksamheten skall fylla den sociala uppgift, som från början säkerligen varit meningen med densamma, bör räntan å egnahemslån understiga den i bankinrättningar förekommande, vilket icke alltid varit fallet och detta särskilt under senare år.

Arbetarsmåbrukslåneverksamheten, vilken från början varit avsedd att utgöra ett medel till åstadkommande av bättre försörjning för de skogsarbetare som anses kvalificerade till erhållande av sådana lån och väl även fylla denna uppgift, bör givetvis fortsätta en lång tid framåt. Dock kan redan nu konstateras, att en hel del arbetarsmåbruk icke erhålla den bästa möjliga placeringen. Då arbetarsmåbrukslägenheterna vanligen i fråga om areal utgöra cirka 2 hektar, är det självfallet, att ingen del av yttinnehållet bör innefatta ofruktbar och värdelös mark, utan bör alltsammans vara tjänligt för odling. Tyvärr måste emellertid somliga slå sig ner på områden där jorden icke är den allra bästa, beroende därpå att en del större jordägare icke äro villiga sälja jord för arbetarsmåbruksändamål, ehuru de äro ägare av härför lämplig jord. Av denna anledning måste det vara angeläget åstadkomma medel, varigenom underlättas möjligheterna för tillämnade arbetarsmåbrukare, att erhålla den för ändamålet tjänligaste jorden och placeringen. Vid sidan av goda personliga kvalifikationer, utgör lägenhetens jordmån och placering en av de viktigaste förutsättningarna för framgång.

Som ett led i strävandena att höja skogsbefolkningens levnadsstandard och försörjningsmöjligheter, torde också ett bättre tillgodoseende av konsulent- och undervisningsverksamheten för jordbruket i skogsbygderna få anses utgöra. Det är visserligen nödvändigt att statsmakterna främja tillkomsten av nya småbruk, och alla åtgärder med detta syftemål hälsas givetvis med den största tillfredsställelse. Men det är säkerligen också av stor betydelse, att brukningen av jorden sker på ett sådant sätt, att den lämnar största möjliga avkastning åt brukaren. Oftast är det bristande insikter som förorsakar misslyckande. Detta kunde många gånger förhindras om kompetenta undervisningskrafter funnes tillgängliga, vilka stode till tjänst med råd och upplysningar samt anordnande av kurser å de olika orterna med undervisning i de ämnen, som med hänsyn till klimatiska och andra förhållanden äro mest lämpliga. Utökande av jordbrukets konsulentverksamhet inom de områden, varom nu är fråga, har alldeles särskilt aktualiserats genom de många arbetarsmåbruk, vilka under senare åren tillkommit och vars antal kommer att ytterligare avsevärt ökas under de kommande åren.

I syfte att möjliggöra utvecklingen av skogsarbetarnas småbruk är det angeläget att största möjliga anslag till nyodling och jordförbättringar, liksom det även är nödvändigt att statsmakterna icke visa sig alltför återhållsamma när det gäller anslag till byggande av ödemarksvägar, enskilda utfartsvägar, nybyggesvägar o. s. v. Naturligtvis kunde det ges även andra uppslag än de i det föregående nämnda, men vi nöja oss med det anförda och tillåta oss i anslutning härtill vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten att genom åtgärder från statsmakternas sida åstadkomma en höjning av skogsarbetarnas levnadsstandard, samt

att för riksdagen framläggas de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1937.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

Nils Olsson
i Rödningsberg.

Lars Jonsson
i Haverö.

Gust. Pettersson
i Hällbacken.

H. E. Nordström,
Torsby.

Emil Andersson,
Prästbol.

Elof Lindberg.

P. L. Persson
i Undersvik.

Karl Mäler.

E. W. Norén.

Ernst Berg.

Emil Näsström.